

Rodzina i szkoła wobec niepełnosprawności dziecka

Niepełnosprawność dziecka jest wyzwaniem dla rodziny i szkoły. O ile istnieje wiele publikacji dotyczących pomocy dziecku niepełnosprawnemu, o tyle rodzicom, a zwłaszcza nauczycielom, poświęca się dość niewiele uwagi. A przecież od ich kondycji emocjonalnej i umiejętności radzenia sobie z trudnymi sytuacjami emocjonalnymi zależy bardzo wiele. Na nic zdadzą się najlepsze programy edukacyjne i najdoskonalwsze ćwiczenia, gdy będzie je realizował zdenerwowany lub nieobecny emocjonalnie rodzic czy nauczyciel. Dlatego warto się przyjrzeć rodzajom wsparcia psychologicznego dla rodziny i nauczycieli dziecka niepełnosprawnego.

Niepełnosprawność dziecka zmienia sytuację rodziny. Nie tylko dlatego, że trzeba zreorganizować niekiedy całe życie domowe, zając się nowymi rzeczami, zdobyć nowe umiejętności (np. nauczyć się obsługi urządzeń medycznych), rozpocząć rehabilitację (często związaną z dalekimi dojazdami na zajęcia), lecz także dlatego, że każdy z członków rodziny musi się zmierzyć ze swoimi poglądami i emocjami związanymi z niepełnosprawnością w ogóle.

Dość powszechnie wiadomo, że takiej rodzinie potrzebne jest wsparcie, ale na ogół ogranicza się je do udzielania pomocy informacyjnej (szkolenia prowadzone są rzadko, rodzina najczęściej uzyskuje jednorazową informację w chwili otrzymania diagnozy), materialnej (niewielkie wsparcie w zakupie sprzętu rehabilitacyjnego i przebudowie mieszkania), czasami organizacyjnej (dowózienie dziecka do szkoły). Stosunkowo najrza-

dziej rodzina otrzymuje pomoc w zakresie emocjonalnego radzenia sobie z trudną sytuacją. Dzieci mogą uzyskać takie wsparcie w ramach szeroko pojętych zajęć rehabilitacyjnych, rodzicom z kolei jest ono proponowane dość rzadko.

Najczęściej rodzice mogą liczyć na pomoc w chwili otrzymania diagnozy, gdy wyraźnie widać u nich oznaki załamania – wtedy pada czasami propozycja skorzystania z pomocy psychiatry lub psychologa. Z biegiem lat takie oferty zdarzają się coraz rzadziej. Jakby ludzie myśleli, że rodzice dziecka niepełnosprawnego w jakiś cudowny sposób nabierają umiejętności radzenia sobie z własnymi emocjami, jakby sama miłość do dziecka była wystarczającym sposobem na poradzenie sobie ze wszystkimi frustracjami...

Uważa się, że rodzice powinni poradzić sobie sami. Mamy więc zastępy heroicznych

matek i ojców na co dzień borykających się z niepełnosprawnością czy po prostu innością dziecka, którzy, zapominając o sobie, płacą za to depresjami, trudnościami ze snem, zaburzeniami odżywiania, różnego rodzaju lękami. A przecież od dobrostanu rodziców (rozumianego jako adekwatne radzenie sobie z emocjami, umiejętność zadbania o siebie w stopniu pozwalającym na odczuwanie zadowolenia z życia) zależy nie tylko dobrostan emocjonalny dziecka, lecz także – w pewnym stopniu – jego perspektywy rozwojowe, umiejętność radzenia sobie w życiu na najwyższym dostępnym dla niego poziomie.

Temu procesowi podlegają wszystkie rodziny dzieci niepełnosprawnych i zmagających się z chorobami przewlekłymi lub zaburzeniami, które według kategorii medycznych trudno zaklasyfikować do niepełnosprawności. Dlatego tak ważna jest pomoc dla rodziców, któ-

familyeducation

oŚwiatowe trendy

Bezpieczeństwo w szkole – porady praktyczne

Jak działać prewencyjnie i reagować na wszelkiego typu zagrożenia bezpiecznego przebywania dzieci na terenie szkoły? Odpowiedź na to pytanie można znaleźć na stronie społeczności sieciowej Family Education Network z siedzibą w stanie Massachusetts w USA. Porady eksperckie dotyczące tej tematyki znajdują się na podstronie „School safety” (Bezpieczeństwo w szkole). Są to zwięzłe instrukcje w formie pytań i odpowiedzi dotyczących problemów związanych z bezpiecznym funkcjonowaniem nie tylko amerykańskiej szkoły.

[Więcej informacji](#)

ra powinna być dostępna na każdym etapie rozwoju dziecka oraz postępowania schorzenia – zarówno w chwili otrzymania diagnozy, jak i w okresie intensywnej rehabilitacji oraz w momencie przystosowania się do okoliczności (pozornego i adaptacyjnego). Rodzice potrzebują wszechstronnej pomocy, gdy dziecko przechodzi z jednego etapu edukacyjnego do drugiego oraz w momentach tzw. kryzysów rozwojowych. Gdy sami poczują się silniejsi, będą w stanie udzielić adekwatnego wsparcia swojemu dziecku, co przyczyni się do jego rozwoju.

Rodzina jest systemem. Oznacza to, że należy ją rozpatrywać jako grupę osób wzajemnie na siebie oddziałujących i jako system dążący do utrzymania w miarę stabilnej równowagi, pewnej homeostazy polegającej m.in. na wymianie informacji z otoczeniem. Wiąże się to z myśleniem, że zmiana w funkcjonowaniu czy widocznym zachowaniu jednego z członków rodziny pociąga za sobą – a może raczej: wymusza – zmiany w funkcjonowaniu pozostałych, aby na nowo osiągnąć stan równowagi. Także zmiana postrzegania jednego z członków rodziny przynosi zmiany zarówno w relacjach, sposobie odnoszenia się, jak i w reakcjach na zachowania. Inaczej bowiem traktujemy dziecko, gdy jakieś zachowanie nazwiemy krnąbrnością i nieposłuszeństwem, inaczej, gdy uznamy je za obronę

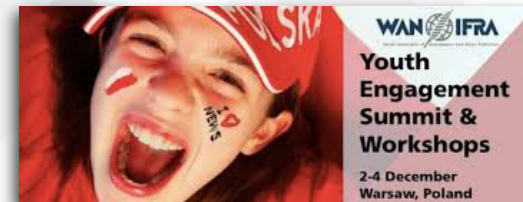
własnego zdania, a jeszcze inaczej, gdy będziemy je odbierać jako reakcję wynikającą z deficytu umiejętności społecznych. Zachowanie to samo, ale inne jego interpretacje powodują inne reakcje otoczenia.

Informacja o trudnościach dziecka powoduje zmianę całego kontekstu postrzegania nie tylko zachowań dziecka, lecz także jego relacji z rodzicami. To co do niedawna złościło (dziecko nie robi tego, co robią już jego rówieśnicy) i doprowadzało do bezradności (nie wiem, jak zmienić zachowanie swojego dziecka), teraz może budzić także współczucie, żal, litość, a często rozgoryczenie rodziców, że nie potrafią reagować inaczej na zachowania potomka. Niepełnosprawność dziecka może wpływać także na relacje rodziców między sobą. Poszukując przyczyn trudności dziecka, mogą zacząć się wzajemnie obwiniać, usiłując poradzić sobie z bólem – mogą zacząć izolować się od siebie. Może również nastąpić wzmocnienie wzajemnej relacji.

Niepełnosprawność ma też swój wpływ na relacje między rodzeństwem (od nadmiernej opiekuńczości, przejmowania roli rodzica lub opiekuna, przez różne rodzaje niezauważania i ignorowania, aż do dużej niechęci, złości, zazdrości). Zdrowe dzieci często czują się porzucone przez rodziców. Czując się mniej ważne, ze zdwojoną siłą zabiegają

o ich względy. W skrajnych przypadkach stają się dziećmi niewidzialnymi, dobrze się uczą, wspierają rodziców lub wręcz odwrotnie – zaczynają sprawiać trudności wychowawcze, wycofują się, pojawiają się u nich różnego rodzaju zaburzenia psychosomatyczne. Oba typy postaw mają na celu zasłużenie na uwagę rodziców i znalezienie się w obrębie ich zainteresowań. Rodzice zajęci pomocą dziecku niepełnosprawnemu często oczekują zrozumienia i wsparcia ze strony pozostałych dzieci, dlatego bywa, że nie wiedzą o ich kłopotach.

Dodatkowym problemem zdrowych dzieci jest pokładana w nich nadzieja na to, że osiągną sukces. Chcąc spełnić te oczekiwania, niejednokrotnie pracują ponad siły w wielkiej samotności. I tu znowu wraca myśl o konieczności udzielania wsparcia psychologicznego rodzinie, także wsparcia dla rodzeństwa dziecka niepełnosprawnego – czy to w postaci grupy wsparcia, grup rozwojowych, grup terapeutycznych, czy terapii indywidualnej nakierowanej na radzenie sobie z traumą wynikającą z długotrwałego obciążenia. W przypadku dzieci ważniejsze wydają się grupy rozwojowe zbierające się pod hasłem innym niż niepełnosprawność kogoś z członków rodziny. Tak jak w przypadku pracy z traumą wynikającą z nadmiernego obciążenia, chodzi raczej ▶

Nauczyciel przewodnikiem po literaturze

Rozwój czytelnictwa wśród dzieci i młodzieży to wspólne zadanie szkoły i rodziny – m.in. taki wniosek płynie z konferencji Youth Engagement Summit. W debacie rozpoczynającej międzynarodowe spotkanie udział wzięła Joanna Kluzik-Rostkowska.

Minister edukacji narodowej podkreśliła, że młodemu człowiekowi należy pokazać, że książka nie jest przymusem, lecz przyjemnością, z której można czerpać korzyści. Zainteresowaniu uczniów książkami ma służyć elastyczność w kanonie lektur szkolnych. Joanna Kluzik-Rostkowska zaznaczyła, że bardzo ważną rolę w rozwoju czytelnictwa wśród dzieci i młodzieży pełni nauczyciel, który powinien być przewodnikiem po literaturze.

Organizatorami konferencji byli „Gazeta Wyborcza” oraz Międzynarodowe Stowarzyszenie Gazet i Wydawców Prasy.

[Źródło](#)

▶ o wybudowanie systemu sposobów radzenia sobie z nim, pozbywanie się go w sposób konstruktywny i przywracający radość życia. Sposoby radzenia sobie z niepełnosprawnością dziecka zależą też od fazy, w jakiej znajduje się rodzina na drodze przystosowywania się do nowych warunków – są inne w fazie szoku, gdy normalne jest szukanie potwierdzenia czy zaprzeczenia diagnozy lub okresowe wypieranie niepełnosprawności dziecka, inne w fazie pozornego przystosowania, gdy dziecko będzie obłożone zajęciami rehabilitacyjno-rewalidacyjnymi, inne w fazie przystosowania, gdy dziecko będzie postrzegane jako ono samo, czyli dziecko z niepełnosprawnością, a nie niepełnosprawne. Niby tylko gra słów, ale niosąca za sobą głęboką zmianę.

Dopóki rodzina uważa dziecko za niepełnosprawne, niepełnosprawność jest integralną częścią dziecka oraz sposobem definiowania jego człowieczeństwa (jakby niepełnosprawność określała osobę lepiej niż jej kolor oczu, włosów, cechy osobowości, zdolności itp.). Jeśli mówimy „człowiek z niepełnosprawnością”, to zostaje miejsce i na cechy osobowości, i zdolności, i cechy wyglądu. Niepełnosprawność nie determinuje człowieka, a jest jedną z jego cech. Wtedy można rozwijać pozostałe cechy i zmniejszać skutki tej jednej niewygodnej.

Wsparcie dla rodziców, w zależności od potrzeb, może być udzielane w postaci: grupy wsparcia, konsultacji indywidualnych i rodzinnych, zajęć edukacyjnych dotyczących danego problemu, warsztatów umiejętności wychowawczych, terapii indywidualnej, terapii pary czy terapii rodzinnej. Wszystkie te formy wsparcia przyczynią się do poprawy funkcjonowania rodziny, a tym samym staną się formami wsparcia dziecka niepełnosprawnego. Rodzice, którzy radzą sobie z otaczającą ich rzeczywistością, w najlepszy sposób wypełniają swoją rodzicielską rolę.

O ile rodzinami dziecka i wpływem jego inności na funkcjonowanie rodziny od jakiegoś czasu zajmują się zarówno naukowcy, jak i praktycy pracujący z dziećmi, dostrzegając nie tylko pewne prawidłowości, lecz także widząc wpływ dobrostanu rodziców na relacje z dziećmi i postępy terapii samego dziecka, o tyle niewiele się dzieje w zakresie pomocy nauczycielom i szkołom, do których takie dzieci trafiają.

Mam na myśli zwłaszcza szkoły ogólnodostępne – w szkołach specjalnych i integracyjnych pracują bowiem specjaliści przygotowani do pracy z uczniem doświadczającym różnych trudności. Osoby te, wybierając zawód pedagoga specjalnego,

miały szansę wypracować w sobie pewne mechanizmy radzenia sobie ze swoimi emocjami w relacjach z dziećmi. I nie dotyczy to tylko emocji powszechnie uznawanych za trudne, czyli lęku czy bezradności, lecz także radzenia sobie ze współczuciem, aby nie prowadziło ono do nadmiernego wyręczenia dziecka, a pomagało w opracowaniu sensownego systemu wsparcia.

Nie można powiedzieć jednak, że nic się nie dzieje w kwestii wsparcia szkół w radzeniu sobie z niepełnosprawnością niektórych uczniów, ale zdecydowanie działania te są związane z podniesieniem wiedzy o danym zaburzeniu. W niektórych przypadkach to wystarczająca pomoc. Wiedza o danej trudności dziecka jest niezbędna, aby móc dostosować wymagania oraz efektywnie prowadzić proces edukacyjny. Również na poziomie dostosowania otoczenia materialnego dzieje się coraz więcej dobrego.

W szkołach pojawiają się podjazdy dla uczniów z trudnościami w poruszaniu się, miejmy nadzieję, że komputery w każdej klasie staną się niedługo standardem, a pomoce dydaktyczne dostosowane do potrzeb szczególnie wymagających uczniów będą kupowane w miarę napływu środków. To wszystko już się dzieje. Jednak nauczyciel i jego emocje związane z pracą z uczniem ▶

EDUSTATION
LEARN. TALK. ENJOY.

Edustation.pl

Edustation.pl, czyli polska platforma e-learningowa do nauki języków obcych, uruchamia nową funkcjonalność – kursy. Do końca 2013 r. będzie można za darmo uczyć się języka angielskiego na poziomie początkującym. Dla szkół portal przygotował specjalny kod promocyjny: **SZKOLA2013**. Po wpisaniu na platformie użytkownik otrzyma dodatkowe monety do wykorzystania na „zakup” materiałów w Edustation.

Platforma Edustation powstała w 2011 r. jako idea umożliwiająca poznanie języka za darmo na bazie tekstów, zdjęć, wideo oraz słownika, a wszystko bez reklam. Poznając coraz lepiej potrzeby użytkowników, szczególnie w zakresie usług profesjonalnych, takich jak kurs językowy czy rozmowy z profesjonalnymi native speakerami, Edustation podąża w kierunku edukacji cyfrowej i specjalnego oprogramowania do nauki języków.

[Więcej informacji](#)

► szczególnie wymagającym nadal pozostają niezauważane.

Zapomina się o najważniejszym nośniku pomocy i wsparcia, którym jest dorosły długo przebywający z dzieckiem. Znowu wychodzi się z założenia, tak jak w przypadku rodziców, że dorosły sobie poradzi sam. I faktycznie w wielu przypadkach tak się dzieje. Zwłaszcza jeśli dotyczy to nauczycieli uczniów, którzy nie doświadczają trudności emocjonalnych przekładających się na zachowania. Dopóki nauczyciel ma dostosować wymagania edukacyjne, a uczeń korzysta z tych udogodnień z radością i entuzjazmem, wszystko toczy się dobrze.

Problemy pojawiają się wtedy, gdy zachowanie ucznia zaczyna sprawiać trudności nauczycielowi i klasie, a nauczyciel wie, że są one obiektywne i niezwiązane z wolą dziecka (trudne zachowanie w przypadku dzieci z upośledzeniem, deficytami poznawczymi, zespołem Aspergera, autyzmem), albo gdy są tak duże (różnego rodzaju traumy) i wyraźnie widoczne w zachowaniu dziecka, że zwyczajne oddziaływania wychowawcze i edukacyjne mogą ponownie straumatyzować dziecko i doprowadzą do nasilenia się kłopotów. W tym momencie nauczyciel, podobnie jak rodzic, ma do wykonania dość trudne zadanie, jakim jest przygotowanie

dziecka do funkcjonowania w świecie. Posiada co prawda wiedzę i umiejętności, ale nie dostaje wsparcia w posługiwaniu się najważniejszym narzędziem – własnymi emocjami. Szkoła spotyka ucznia z niepełnosprawnością w trzech możliwych sytuacjach. Pierwsza – o niepełnosprawności wiadomo, zanim dziecko trafi do szkoły. Dzieje się tak w przypadku dzieci niedowidzących, niewidomych czy niedosłyszących oraz dzieci niepełnosprawnych ruchowo, autystycznych czy z niepełnosprawności intelektualną. Szkoła ma szansę zawczasu podjąć różne kroki przygotowawcze. Nauczyciele i personel pomocniczy mogą przejść szkolenie w zakresie pracy z dzieckiem o danym typie niepełnosprawności, a dyrektor może zatrudnić nauczyciela wspomagającego.

Nauczyciele mają czas, aby przygotować się merytorycznie i emocjonalnie, zmierzyć ze swoimi lękami, niepokojami i przekonaniami dotyczącymi niepełnosprawności. Mogą, choć rzadko z niej korzystają, uzyskać indywidualną pomoc w poradni, np. jeśli obawiają się, jak dadzą sobie radę uczniem i klasą. Mając wcześniej wiedzę o uczniu, można zakupić odpowiednie pomoce dydaktyczne i dostosować sale lekcyjne. Można zadbać nawet o to, aby plan lekcji był ułożony tak, aby pomagał, a nie przeszkadzał w realizacji podstawy programowej. Można utwo-

żyć klasę integracyjną. W tym przypadku nauczyciele i szkoła mierzą się bardziej z lękiem, niepewnością przekonaniami i stereotypami.

Dруга sytuacja zachodzi wtedy, gdy dziecko zaczyna być niepełnosprawne w trakcie uczęszczania do szkoły. Wiąże się to na ogół z nagłymi zdarzeniami typu wypadek lub choroba – nie ma czasu na przygotowania. Oczywiście do powrotu dziecka do szkoły mija jakiś czas, ale może on być na tyle krótki, że nauczyciele i uczniowie są jeszcze w fazie szoku, w której trudno mówić o konstruktywnych działaniach. Chociaż już i na tym etapie warto skorzystać ze wsparcia psychologicznego – chociażby po to, aby podzielić się swoimi obawami. Dotyczy to zarówno nauczycieli (którzy na ogół takiego wsparcia nie dostają, ponieważ nie zgłaszają się po nie), jak i zespołów klasowych (które dostają takie wsparcie najczęściej wtedy, gdy doszło do nagłego wypadku, a dość rzadko, gdy jeden z uczniów zachorował). Często rodzice chorego ucznia nie godzą się na interwencję w klasie, obawiając się, że jeśli choroba wyjdzie na jaw, to koledzy i koleżanki odsuną się od dziecka. Wydaje się, że nie jest to słuszne mniemanie, bo właśnie wiedza pozwala na racjonalne zachowania. W takim przypadku wsparcie rodziców, zrozumienie ich postawy i rozwiewanie obaw

Festiwal filmowy *Życie pod specjalnym nadzorem*

Zaproszenie do udziału w festiwalu i imprezach towarzyszących kierujemy do placówek zajmujących się resocjalizacją, a więc młodzieżowych ośrodków wychowawczych, poprawczaków, zakładów karnych, a także osób indywidualnych, np. absolwentów tychże, a więc osób, których życie jest w jakiś sposób związane z resocjalizacją i które same odczuły, czym jest niedostosowanie i wykluczenie społeczne. Podczas „Twórczych spotkań” odbędą się pokazy konkursowe, które obejmą dwie kategorie: film dokumentalny oraz reportaży.

Ponadto na terenie ośrodka odbędą się pokazy filmów, a także prezentacja dokonań poszczególnych grup młodzieżowych w zakresie szeroko rozumianej twórczości (drama, plastyka, muzyka itp.). Dla uczestników przewidziane zostały nagrody jury oraz publiczności.

Organizator:

Młodzieżowych Ośrodek Wychowawczy w Herbach

Data i miejsce:

Herby, 20–21 czerwca 2014 r.

Adresaci:

Młodzieżowe ośrodki wychowawcze, zakłady poprawcze, zakłady karne, środowisko lokalne

Strona internetowa [wydarzenia](#)

► byłoby wskazanym pierwszym krokiem ze strony szkoły.

Także dzieci mogą udzielić niepełnosprawnemu uczniowi wsparcia – po prostu przyjąć go ciepło do zespołu klasowego. Często już na tym etapie i nauczyciele, i uczniowie mierzą się z pytaniem „Jak to będzie?“, nie wiedzą, czy ze szpitala wróci to samo czy już nieco inne dziecko. Początkowe empatia i współczucie pomagają w zachowaniu życzliwego stosunku do dziecka, a wspomnienie o tym, jak było przed zdarzeniem, pozwala uchronić jego dobry obraz – nawet wtedy, gdy pojawiają się problemy z zachowaniem, bo te chyba sprawiają większy kłopot niż problemy edukacyjne.

Trudności pojawiają się wtedy, gdy problematyczne zachowania nie znikają, a nadal trzeba prowadzić lekcje. Na tym etapie przede wszystkim nauczyciele powinni dostać wsparcie – zarówno merytoryczne dotyczące technik pracy z grupą i nauczania włączającego, jak i psychologiczne w postaci konsultacji indywidualnych lub w ramach sieci wsparcia dla nauczycieli pracujących z dziećmi o podobnym problemie.

Trzecia sytuacja dotyczy tzw. ukrytej niepełnosprawności (np. zespół Aspergera, ADHD, ciężkie specyficzne trudności szkol-

ne) – dziecko na początku jest postrzegane jako niegrzeczne, krnąbrne, źle wychowane, źle się zachowujące. Jego zachowaniom przypisuje się dużą intencjonalność i jednocześnie ma się nadzieję, że za pomocą standardowych metod wychowawczych osiągnie się sukces. Tymczasem, gdy sukces nie nadchodzi, podjęte działania diagnostyczne powodują, że do klasy wraca już nie niegrzeczne dziecko, ale dziecko z ADHD czy z zespołem Aspergera. Zarówno w myśleniu dorosłych, jak i dzieci muszą zajść zmiany – to, co do wczoraj było postrzegane jako zachowanie intencjonalne i nacechowane złośliwością, od dzisiaj ma być odbierane jako trudność dziecka. Choć konkretne zachowania dziecka nadal przeszkadzają, z pomocą znowu przychodzi wiedza o zaburzeniu, o tym, jak warto reagować, a jak nie warto.

Ważna jest możliwość uzyskania wsparcia psychologicznego zarówno dla nauczycieli uczących w klasie, jak i dla uczniów i ich rodziców. Mogłoby ono być realizowane w różnej postaci, choć kluczowe wydaje się dostarczenie wiedzy nauczycielom, dzieciom i rodzicom o trudnościach, jakich doświadcza dziecko. Pozostałe możliwości to:

- skierowany do nauczycieli trening umiejętności wychowawczych, nastawiony na radzenie sobie z zespołem klasowym,

w którym są dzieci z określonymi trudnościami,

- konsultacje indywidualne lub grupowe u doradcy metodycznego dotyczące pracy merytorycznej w zespole klasowym oraz nauczania włączającego,
- możliwość uczestniczenia w grupie wsparcia dla nauczycieli pracujących z uczniami o określonym typie zachowań realizowana w czasie spotkań grupy lub w sieci,
- warsztaty podnoszące kompetencje współpracy w zespole oraz podnoszące kompetencje współpracy z rodzicami.

Współpraca z rodzicami jest jednym z ważnych elementów systemu pomocy dziecku, a w programie studiów dla nauczycieli nie jest dostatecznie mocno uwzględniana. Ważnym elementem jest umożliwienie uzyskania wsparcia indywidualnego w zakresie radzenia sobie z emocjami w sytuacjach trudnych w klasie. Wielu nauczycieli, nie tylko uczniów niepełnosprawnych, zgłasza potrzebę uzyskania takiej pomocy i zdobycia takich umiejętności. Większość z nich mówi, że chętnie skorzystałaby z grupowych form wsparcia.

Wsparcie psychologiczne dla rodzin i nauczycieli powinno być realizowane w ramach stałego systemu udzielania wsparcia dziecku z niepełnosprawnością. Sukces ►

II Ogólnopolski konkurs na niemieckojęzyczną i/lub angielską prezentację

Celem konkursu jest rozwijanie motywacji do poznawania języków obcych (a w szczególności języka niemieckiego i angielskiego); wdrażanie do nauki języka przy wykorzystaniu nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych; popularyzowanie wiedzy dotyczącej zagadnień ogólnospołecznych, kulturowych i popularnonaukowych; doskonalenie umiejętności tworzenia wystąpień publicznych i argumentacji w języku obcym.

Organizator:

III Liceum Ogólnokształcące im. Marii Konopnickiej we Wrocławiu

Data i miejsce:

Wrocław, etap I – w okresie od 15 października 2013 r. do 28 lutego 2014 r. nadsyłanie prac konkursowych, etap II i finał konkursu – 27 marca 2014 r.

Adresaci:

Uczniowie i nauczyciele języków obcych szkół ponadgimnazjalnych

Strona internetowa [wydarzenia](#)

► edukacyjny i życiowy dziecka zależy w dużej mierze od tego, jakich ludzi spotka na swojej drodze i jakiego wsparcia będą mu w stanie udzielić. W przypadku uczniów z niepełnosprawnością jakość otrzymanego wsparcia zależy od tego, jak ze swoimi emocjami obchodzą się ci, którzy go udzielają. Dlatego tak ważne jest, aby systemowo zadbać o tych, którzy wspierają dziecko na co dzień.

Beata Chrzanowska-Pietraszuk

Bibliografia

Bandler R., Gringer J., Satir V., (1999), *Zmieniamy się wraz z rodzinami*, Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne. | de Barbaro B. (red.), (1999), *Wprowadzenie do systemowego rozumienia rodziny*, Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego. | Firkowska-Mankiewicz A., (1999), *Jakość życia rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym*, „Psychologia Wychowawcza”, nr 2, s. 134–144. | Goldenberg H., Goldenberg I., (2006), *Terapia rodzin*, Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego. | Karwowska M., (2003), *Wspieranie rodziny dziecka niepełnosprawnego umysłowo*, Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls. | Kielin J., (2002), *Jak pracować z rodzicami dziecka upośledzonego*, Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne. | Namysłowska, I., (2000), *Terapia rodzin*, Warszawa: Wydawnictwo Instytutu Psychiatrii i Neurologii. | Obuchowska I., (1999), *Dziecko niepełnosprawne w rodzinie*, Warszawa: WSiP. | Popielecki M., Zeman I., (2000), *Kryzys psychiczny rodziców w związku z pojawieniem się w rodzinie dziecka niepełnosprawnego*, „Szkoła Specjalna” nr 1, s. 15–19. | Satir V., (2000), *Rodzina. Tu powstaje człowiek*, Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

One są wśród nas

Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, 2011

Seria *One są wśród nas*, przygotowana na zlecenie Ministerstwa Edukacji Narodowej, zawiera szczegółowe informacje dla pedagogów i opiekunów na temat postępowania z dzieckiem przewlekle chorym w szkole i w przedszkolu. Pakiet składa się z siedmiu książeczek, których autorzy poruszają tematy dotyczące problemów życia psychicznego dzieci i młodzieży.

• W skład serii wchodzi następujące tytuły:

- Irena Namysłowska, *Dziecko z zaburzeniami psychotycznymi w szkole*,
- Monika Turno, *Dziecko z depresją w szkole i przedszkolu*,
- Anita Bryńska, Tomasz Wolańczyk, *Dziecko z zaburzeniami tikowymi w szkole i przedszkolu*,
- Tomasz Srebnicki, Tomasz Wolańczyk, *Dziecko z ADHD w szkole i przedszkolu*,
- Gabriela Jagielska, *Dziecko z autyzmem i Zespołem Aspergera w szkole i przedszkolu*,
- Gabriela Jagielska, *Dziecko z zaburzeniami odżywiania w szkole i przedszkolu*,
- Ida Derezińska, Monika Gajdzik, *Dziecko z zaburzeniami lękowymi w szkole i przedszkolu*.

Wszystkich zainteresowanych zapraszamy do [Biblioteki Cyfrowej Ośrodka Rozwoju Edukacji](#)

**Beata
Chrzanowska-Pietraszuk**

Pedagog specjalny (APS 1992), psycholog (UKSW 2001), psychoterapeuta systemowy (WTTs 2012). Od 2006 r. pracuje w Specjalistycznej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej „Uniwersytet dla Rodziców”, gdzie prowadzi konsultacje i terapie indywidualne dla rodziców i nauczycieli, terapie rodzin oraz warsztaty edukacyjne dla rodziców dzieci z ADHD i grupę wsparcia dla rodziców dzieci, które uzyskały orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego.

Autorka programów terapeutyczno-edukacyjnych dla dzieci z ADHD i ich rodziców, „Zobaczyć dziecko ukryte za diagnozą” oraz „Zrozumieć ADHD”. Prowadzi także terapie dzieci z nadpobudliwością. Na stałe współpracuje z miesięcznikiem „Mamo to ja”. Autorka kilku poradników dla rodziców, m.in. *Oswoić ADHD*, *Nie musimy mieć wszystkiego*, *Nasz sposób na nieporządkę*, *Nie chcę, nie mogę, nie będę... Jak radzić sobie z trudnymi zachowaniami dzieci*.

Od wielu lat prowadzi szkolenia dla nauczycieli z zakresu pracy z dzieckiem z ADHD. Współpracuje z Fundacjami „RoRo” i „Scolar”, „Klubem Mam”. Prywatnie jest mężatką i ma dwóch dorosłych synów.

Idea współpracy przyszłością polskich szkół i przedszkoli

18 października br. w Warszawie odbyła się konferencja inauguracyjna nowego, ogólnopolskiego projektu systemowego Ministerstwa Edukacji Narodowej „Szkoła Współpracy. Uczniowie i rodzice kapitałem społecznym nowoczesnej szkoły”. Jednym z jego najważniejszych celów jest wprowadzenie w 1034 podmiotach – szkołach i przedszkolach z całej Polski – nowoczesnego modelu współpracy pomiędzy uczniami, rodzicami i nauczycielami w zakresie organizacji życia szkoły i przedszkola. W sumie wsparciem w ramach projektu objętych zostanie ponad 6600 uczestników.

Celem ogólnym projektu jest wzmocnienie współpracy pomiędzy uczniami, rodzicami i nauczycielami oraz przedstawicielami innych środowisk na terenie szkół i przedszkoli w Polsce poprzez opracowanie, upowszechnienie i wdrożenie modelowych rozwiązań w zakresie współpracy. Rozwiązania te zostaną opracowane w wyniku wcześniej przeprowadzonych pogłębionych, ogólnopolskich badań sondażowych dotyczących opinii i postaw w każdej z grup (dyrektorzy i nauczyciele, rodzice, uczniowie) oraz konsultacji, a następnie upowszechnione w postaci ogólnodostępnych podręczników.

Zrekrutowane do projektu szkoły i przedszkola otrzymają w ramach projektu wsparcie w postaci szkoleń i warsztatów podnoszących kompetencje w zakresie umiejętności podejmowania i podtrzymywania współpracy w szkole. Szkolenia będą się odbywały w całym kraju, w okresie od listopada 2013 do maja 2014 r., a warsztaty – w okresie od lutego do października 2014 r. Uczestnikom projektu zostanie zapewniona także indywidualna opieka ekspertów, którzy pomogą w stworzeniu odpowiedniego dla każdej szkoły i przedszkola programu współpracy z uczniami i rodzicami. Będzie on użytecznym narzędziem do dalszego rozwijania współdziałania, po zakończeniu udziału w projekcie.

Projekt skierowany jest nie tylko do środowisk szkolnych, lecz także do tzw. otoczenia szkoły – pracowników jednostek samorządu terytorialnego oraz organizacji pozarządowych, dla których zorganizowane zostaną także oddzielne spotkania szkoleniowe.

Doświadczenie współpracy, jakie w trakcie projektu zdobędą uczniowie, rodzice i nauczyciele oraz przedstawiciele „otoczenia szkoły/przedszkola”, ma wzmocnić więzi między mieszkańcami, zbudować zaufanie

i zachęcić do zaangażowania na rzecz swojej wsi, miasta.

W ramach działań projektowych zostaną także stworzone dwa portale internetowe, dedykowane rodzicom i uczniom stworzone specjalnie na potrzeby projektu. Mają one być ważnym elementem budowania świadomości i wiedzy na temat roli i form aktywności uczniów i rodziców na terenie szkoły i przedszkola także po zakończeniu projektu. W projekcie zaplanowano także organizację dwóch ogólnopolskich konferencji oraz publikację raportu upowszechniającego dorobek projektu.

Zapraszamy na oficjalną stronę [projektu](#), gdzie znajdują się szczegółowe informacje na temat wszystkich działań w projekcie.

Projekt „Szkoła Współpracy. Uczniowie i rodzice kapitałem społecznym nowoczesnej szkoły” potrwa do końca lutego 2015 r. Projekt współfinansowany jest ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet III – Wysoka jakość systemu oświaty.

**Opracowała: Marta Radzio,
FRDL Centrum Mazowsze**

**SZKOŁA
WSPÓŁPRACY**

Uczniowie i rodzice kapitałem
społecznym nowoczesnej szkoły